

MORTALITATEA GENERALĂ

Notiuni generale

Deși reprezintă un aspect negativ al stării de sănătate, mortalitatea constituie alături de fertilitate, fenomenul de bază al unei populații, ele asigurând numărul și calitatea acesteia.

Ca și la natalitate acest fenomen demografic are la bază CERTIFICATUL MEDICAL CONSTATATOR AL DECESULUI.

Certificatul medical internațional de moarte utilizat de cele mai multe țări este constituit din două părți în ceea ce privește diagnosticul de deces:

- I. Boala sau afecțiunea morbidă care a provocat decesul:
 - cauza directă;
 - cauze antecedente;
 - starea morbidă inițială.
- II. Alte stări morbide importante.

Anexăm un exemplar din acest tipizat.

Certificatul medical se completează de medicul care a constatat decesul, (pentru cauze medicale cunoscute de medicul de familie) iar pentru cauze de deces prin moarte violentă, cauză necunoscută etc., se completează de serviciile de medicină legală din teritorii.

Certificatul medical constatator al morții se înmânează numai rudelor apropiate (sot, soție, copii majori, frați, iar în lipsa acestora unitatea sanitară) are obligația să prezinte certificatul de deces la **oficiul de stare civilă** a consiliului popular pe teritoriul căruia a avut loc decesul.

Se anunță organele procuraturii și în cazul cadavrelor descoperite fără a fi declarate de aparținători sau cadavre neidentificate.

Oficiile de stare civilă, pe baza certificatului medical constatator al morții, completează BULETINUL STATISTIC DE MOARTE care se transmite lunar la Direcția Județeană de Statistică, unde se efectuează codificarea acestuia. Codificarea medicală a cauzei de deces se face de o comisie medicală alcătuită din:

- medic inspector care răspunde de Laboratorul de Statistică și Informatică medicală;
- un medic fiziolog;

- un pediatru;
- un medic epidemiolog;
- un medic oncolog;
- o persoană din cadrul Laboratorului de Statistică si Informatică Medicală.

Indice (rata) de mortalitate generală:

$$M = \frac{d}{L} * 1000$$

unde: M = indice mortalitate generală;
d = număr decedați dintr-un teritoriu si perioadă dată;
L = număr mediu de locuitori.

Exemplu:

Decedații din anul 2001 în municipiul Iasi au fost 4.000 la o populație de 400.000 locuitori

Indicele brut al mortalității generale a fost:

$$M = \frac{4000}{400000} * 1000 = 10,0 \text{ ‰ locuitori.}$$

Mortalitatea specifică:

- pe sexe

Formula de calcul:

$$M_{\text{masc}} = \frac{d_{\text{masc}}}{L_{\text{masc}}} * 1000$$

unde: M_{masc} – mortalitatea masculină;
 D_{masc} – decedații de sex masculin;
 L_{masc} – populația de sex masculin.

Exemplu:

Există o diferență semnificativă între mortalitatea mai mare la sexul masculin si mai mică la sexul feminin.

Numărul de decese de sex masculin si feminin în județul Iasi, în anul 2001 a fost de 2.000, respectiv 1.800, populația de sex masculin a fost de 175.000, iar de sex feminin de 225.000.

$$M_m = \frac{2000}{175000} * 1000 = 11,4 \text{ ‰}$$

$$M_f = \frac{1800}{225000} * 1000 = 8 \text{ ‰}$$

- *pe grupe de vârstă*

Formula de calcul:

$$M_{grv} = \frac{D_{grv}}{L_{grv}} * 1000$$

unde: M_{grv} – mortalitatea pe o anumită grupă de vârstă;

D_{grv} – decesatii pe o aceeași grupă de vârstă;

L_{grv} – locuitorii de aceeași grupă de vârstă.

Exemplu:

Decesele din grupa de vârstă 40-44 ani, în anul 2001 au fost de 500, iar populația 40-44 de ani a fost de 60.000

$$M_{(40-44)} = \frac{500}{60000} * 1000 = 8,3 \text{ ‰}$$

- *pe cauze de boală:*

Formula de calcul:

$$M_{cd} = \frac{D_{cx}}{L} * 1000$$

unde: M_{cd} – mortalitate prin cauza de deces;

D_{cx} – decesatii prin cauza X;

L – nr. locuitori.

Exemplu:

în anul 2001 mortalitatea prin infarct miocardic a fost de 54 cazuri la o populație de 400.000 locuitori, în județul Iași.

$$M_{inf} = \frac{54}{400000} * 1000 = 0,14 \text{ ‰}$$

în cazul mortalității specifice se studiază în mod deosebit:

- mortalitatea maternă;
- mortalitatea 0 – 1 an;
- mortalitatea 1 – 4 ani.

Mortalitatea maternă, cuprinde decesul femeii în cursul sarcinii, prin cauze obstetricale directe sau cauze obstetricale indirecte.

Formula de calcul:

$$M_m = \frac{dm}{nv} * 1000$$

unde: M_m – mortalitate maternă;
 dm – numărul de decese mamă;
 nv – numărul născuților vii.

Exemplu:

în anul 2001 numărul de decese prin complicațiile sarcinii, nașterii și lăuziei a fost de 7 persoane, iar numărul de născuți vii de 10.000.

$$M_m = \frac{7}{10000} * 1000 = 0,7 \text{ ‰}$$

Mortalitatea infantilă – este un indicator sensibil al stării de sănătate a populației și constituie un fenomen demografic careia i se dă o mare importanță. În cadrul mortalității infantile se studiază:

Mortalitatea neonatală precoce în primele 6 zile de viață;
Mortalitatea neonatală din prima luna de viață;
Mortalitatea postneonatală (28 zile – 11 luni).

Formula de calcul:

$$M_i = \frac{d_{0-1}}{nv} \text{ ani} * 1000$$

unde: M_i – mortalitatea infantilă;
 $D (0-1 \text{ an})$ – numărul deceselor sub un an;
 Nv – numărul născuților vii.

Exemplu:

în anul 2001 s-au înregistrat 57 decese (0-1 an) la 2.300 născuți.

$$M_i = \frac{57}{2300} * 1000 = 24,8 \text{ ‰}$$

MORBIDITATEA

Analiza stării de sănătate a populației necesită un studiu complex al mortalității și concomitent al morbidității.

Pentru cunoașterea morbidității, Organizația Mondială a Sănătății propune un sistem informational care are în vedere următoarele scopuri:

- descrierea actuală a sănătății populației printr-un sistem informational pasiv;
- declararea stării actuale a sănătății populației printr-un sistem informational activ;
- previziunea tendințelor, în vederea unei mai bune profilaxii și pentru planificarea dezvoltării rețelei și acțiunilor sanitare.

Morbiditatea se studiază în special prin următoarele forme:

Morbiditatea generală

- incidenta
- prevalenta
- *Morbiditatea pe contingente*
- *Morbiditatea cu incapacitate temporară de muncă*
- *Morbiditatea ce necesită spitalizare.*

INCIDENTA

Prin incidenta morbidității se înțelege frecvența cazurilor nou înregistrate într-un anumit teritoriu și o anumită perioadă de către cabinetele medicale de medicină de familie.

Se calculează un indice de incidenta totală și indici de incidentă specifică (pe sexe, grupe de vârstă, medii, etc).

Incidentă totală:

Formula de calcul:

$$It = \frac{bn}{L} * 1000$$

unde: It – indicele de incidentă totală;
Bn – bolile nou depistate;
L – numărul de locuitori.

Incidentă specifică:

Formula de calcul:

$$I_s = \frac{bn(c,x)}{L} * 100.000$$

unde: I_s – incidenta specifică;
 $Bn(c,x)$ – cazurile nou depistate de o anumită afecțiune sau o anumită grupă de vîrstă;
 L_x – populația de o anumită grupă de vîrstă.

Structura incidentei morbidității

Pentru o cunoaștere restrînsă a morbidității se obișnuiește analiza acesteia pe clase de boli a cazurile noi de îmbolnăvire

Ponderea în structura morbidității a unor clase de boli se calculează în felul următor:

Total cazuri noi de îmbolnăvire – 1000 cazuri;
Boli aparat cardiovascular – 250 cazuri;
Boli aparat respirator – 300 cazuri;
Boli aparat digestiv – 170; etc.

În structură ele se reprezintă astfel:

Boli ap. cardiovascular – 25%;
Boli ap. respirator – 30%;
Boli ap. digestiv – 17% ; etc.

PREVALENȚA

Prevalența morbidității (frecvența globală) cuprinde totalitatea bolilor care există fie la un anumit moment „critic” (de obicei ultima zi a trimestrului, semestrului, anului respectiv), fie într-o anumită perioadă.

Prevalența se referă la toate îmbolnăvirile existente (la un moment dat sau într-o anumită perioadă) indiferent de data depistării, spre deosebire de incidenta care se referă la bolile nou depistate într-o anumită perioadă.

Formulele de calcul ale prevalenței sunt următoarele:

$$Pr = \frac{bn + bv}{L} * 100$$

$$Pr(x) = \frac{bn(x) + bv(x)}{L(x)} * 100 \text{ sau } 100.000$$

unde:

Pr si Pr(x) – indicele de prevalență totală si pe vîrstă (x);
 Bn, bv – boli nou depistate, boli cunoscute anterior (vechi);
 Bn(x), bv(x) – idem ca mai sus, la anumite vîrste (x);
 L, L(x) – numărul de locuitori, respectiv la anumite grupe de vîrstă.

Cunoasterea exactă a prevalenței morbidității necesită un examen medical de masă, efectuat prin ANCHETE ALE STĂRII DE SĂNĂTATE.

MORBIDITATEA CU INCAPACITATE TEMPORARĂ DE MUNCĂ

Morbiditatea cu incapacitate temporară de muncă (prescurtat I.T.M.) completează studiul morbidității cu unele aspecte esențiale: gravitatea bolii care determină incapacitatea temporară de munca la personalul muncitor. Deci este o morbiditate specifică acestei categorii de populație si se referă la o anumită grupă de vîrstă (16 –57 ani la femei, 16 – 62 ani la bărbați), se referă la incapacitatea temporară de munca si nu la toate îmbolnăvirile, se referă la cazurile noi de îmbolnăvire nou depistate cât si la agravările bolilor cronice deja cunoscute.

Pe baza datelor privind incapacitatea temporară de muncă se calculează următorii indicatori:

Indicele de frecvență cu I.T.M.:

Formula de calcul:

$$F = \frac{C_{mi}}{P_m} * 100$$

unde:

- F – indicele de frecvență cu I.T.M.;
- C_{mi} - numărul de certificate "initiale";
- P_m – numărul x mediu al personalului muncitor, cu drept de asigurare socială.

$$Gr = \frac{Z(c_{mi} + c)}{P_m} * 100$$

unde:

- Gr – indicele de gravitate a I.T.M.;
- Z(c_{mi}+c) – numărul zilelor de concediu medical initiale si în continuare;

$$D = \frac{Gr}{F}$$

unde: D – durata I.T.M.;

Exemplu:

În județ în anul 2001 numărul certificatelor initiale a fost de 70.000, numărul zilelor de concediu medical este de 460.000, iar numărul mediu scriptic al angajaților este de 62.000:

Cei trei indicatori sunt:

$$Gr = \frac{460000}{62000} = 7,4$$

$$Fr = \frac{70000}{62000} * 100 = 112,9$$

$$Dm = \frac{460000}{70000} = 6,6$$